

Bc. Radka Straková

Syntactic, Semantic and Stylistic Aspects of the Subject of the Infinitive / Syntaktické, sémantické a stylistické aspekty podmětu infinitivního děje

Univerzita Karlova v Praze, Filozofická fakulta, Ústav anglického jazyka a didaktiky, diplomová práce, prosinec 2014, 77 stran + příloha

Posudek oponenta

Diplomová práce Radky Strakové se věnuje popisu syntaktické realizace a interpretace konatele děje sekundární predikace, konkrétně infinitivu, a to i z hlediska možné souvislosti mezi syntaktickou funkcí nefinitní konstrukce a formou/významem konatele děje na příkladech ze dvou typů textů.

Teoretická část podrobně představuje infinitiv coby prostředek komplexní kondenzace, všímá si jeho strukturálních vlastností. (V některých detailech se autorka spokojuje s konstatováním bez podrobnějšího komentáře, např. na str. 4 v Tab. 1 jsou dvě formy uvedeny v hranaté závorce bez vysvětlení, podobně na str. 7 nezmiňuje, zda je holý infinitiv jedinou alternativou (př. 16)). V oddílu 2.2.2 je pak podán přehled syntaktických funkcí infinitivu, včetně poukazu k funkci disjunktní a konjunktní. Z jakého důvodu zde není zařazena možnost použití infinitivu ve funkci C₀? Stejně tak na str. 5 se uvádí, že infinitiv se vyskytuje u monotranzitivní i ditranzitivní komplementace, je možný i v komplexně-tranzitivních vzorcích?

Po popisu syntaktických funkcí nefinitní věty následuje přehled mechanismů interpretace ‚podmětu‘ infinitivu syntakticky nesignalizovaného v protikladu s podmětem explicitně uvedeným. Autorka se přiklání k pojetí Jacobsovu (1995) a Mairovu (1990) a za bezpodmětový infinitiv považuje případy, kdy S není syntakticky signalizován předložkovou vazbou. Zároveň je podmětem infinitivu v autorčině terminologii nejčastěji vyvoditelný konatel. Tato teoretická a terminologická obtíž (otázka syntaktického statutu podmětu infinitivu a mísení syntaktické kategorie a sémantické role) je při čtení práce zjevná. Na str. 11 jsou prezentovány možnosti ne/realizace konatele infinitivního děje, u S nebo O hlavní věty jde o ‚control‘, případně o *raising* či pragmatickou interpretaci. Celou prací se vine otázka interakce syntakticko-sémanticko-pragmatických aspektů (viz str. 18 *I asked my boss to have the afternoon off*). U infinitivů následujících hned za slovesem je jako jejich konatel automaticky brán S nadřazené konstrukce, s výjimkou sloves typu *say*. Je zajímavé, že u případů *I intend John to accompany you* (str. 16) autorka říká, že jde *John + infinitive* je *structure*: o jakou strukturu jde? Jde mezi nimi o vztah komplementace (str. 16)? Dále pak popisuje interpretaci konatele u infinitivů fungujících jako C_s a postmodifikátor, doplnění adjektiva a adverbíale a jeho sémantických rolí. Úvodní teoretická kapitola jako celek podává relevantní přehled i s ohledem na sémantiku/valenci nadřazeného slovesa.

Vlastní empirická část (Kap. 3 a 4) pracuje s dvěma sty příklady excerpovanými z BNC ze dvou typů textů (odborného stylu a beletrie), kde po automatickém vyhledání infinitivů byly manuálně vybrány relevantní výskyty, které autorka dále dělí na pět kategorií (str. 28) dle ‚realizací podmětu infinitivního děje‘ (viz. výše terminologická obtíž *examine all forms of realization of the subject of the infinitive* (např. str. 26) - striktně vzato jde o syntaktickou realizaci členu interpretovaného jako konatel). Pečlivá analýza vzorků pak je provedena pro každý registr zvlášť: část 4.1 popisuje odborný text, 4.2 beletrii. Obecně se zamyslet nad následujícími body:

V odborném stylu u postmodifikačních infinitivů je otázkou, zda neživotná řídicí jména NP jsou skutečně konateli (např. u př. 26 na str. 41 – je *evidence* konatelem? totéž př. 27 a 28. Jaká jiná interpretace je možná? Má vliv, zda jde o dějové jméno (*approach, decision, findings*) Kam jsou řazeny v tabulce?). K tabulkám týkajícím se postmodifikátorů – nebylo by třeba rozlišit NP s infinitivem na podmětové a nepodmětové nebo se modifikovaná NP v podmětové pozici nevyskytla? V tomto bodě se můžeme vrátit k úvodu, kde autorka píše *our study deals with an infinitive as an independent clause element* – je postmodifikace chápána jako samostatný větný člen?

Sledovala autorka u adverbálních určení systematicky pozici infinitivu vůči hlavní větě? (str. 45, př. 40, př. 42)? Je možné, že v uvedených příkladech interpretaci konatele pomáhá i předchozí kontext? (viz. např. i př. 60, str. 52). Lze u př. 44, str. 47 umístit konatele na pozici před infinitiv? Na str. 51 se uvádějí tři případy ditranzitivních sloves: na jakém základě je v př. 57 NP následující po slovese hodnocena jako Od a ve zbylých dvou případech jako Oi?

Kapitola 4.3 je zaměřena na srovnání obou zkoumaných typů textu. Z přehledových tabulek 16 a 17 vyvstávají patrné rozdíly mezi nimi, které se dají poměrně dobře interpretovat. V obou skupinách převládá infinitiv ve funkci předmětu, u beletrie je tento poměr výraznější, neboť naopak podmětová pozice je infinitivem obsazena minimálně: má autorka pro to nějaké vysvětlení (str. 62, 63). Stejně tak pro vyšší míru zastoupení předmětu infinitivu sdíleném nadřazenou a nefinitivní větou (předposlední odstavec, str. 64)? Zajímavý je např. postřeh o neextraponovaném infinitivu s doplněním s kohezní funkcí (str. 63, př. 83). U kvantitativních údajů o tom, co je řídicím členem při interpretaci infinitivu by bylo patrně lepší odečíst infinitivy v podmětové funkci, neboť tam tato možnost není relevantní (předposlední odstavec na str. 62).

Celkově je třeba říci, že autorka předkládá velmi pečlivou a fundovanou analýzu daného vzorku a podařilo se jí naplnit záměr, který si stanovila. Práce je cenná i přehledným teoretickým úvodem. Co se týká uspořádání práce, otázkou snad může být účelnost popisu pro každý registr v samostatné kapitole (ač bylo v zadání). Takto se některé příklady a komentáře k nim duplikují (např. př. 86, str. 67). V metodologické části je také zmíněna *microanalysis of context* (str. 28) u dvaceti příkladů, avšak není jasné, zda tyto příklady byly vybrány na základě potřeby (která vznikla u 20 příkladů), či jiným způsobem.

I z jazykového hlediska je práce zpracována pečlivě, místy se vyskytnou na drobné stylistické neobratnosti (*The subject of the ... thesis is the subject of the infinitival action*, str. 1) *...the distinct forms of the infinitive can express whether the infinitival action is simultaneous, successive, or subsequent to the action expressed by the finite verb.* (str. 4), užívání a nadužívání konjunktů např. str. 6, 7 *however, on the other hand, further, secondly* (str. 8, str. 36, ...64) a ne/užívání členů. Opakovaně i str. 33, 48 – *the most prevalent*, str. 44 *most prominent*, na str. 5 *modern English*, nebo reference *it*, str. 9.

Po technické stránce je práce zpracována na velmi dobré úrovni. Upozornit lze na str. 13 – chybějící příklad [38b] nebo má být 40b?, na str. 17 v pozn. 10 – O3 a O4, u př. 32 na str. 42 komentován jiný infinitiv, str. 2 Quirk et al., c1972 – totéž v referencích Jacobs (1995).

Závěr:

Jak vyplývá z výše uvedeného, předložená studie Bc. Radky Strakové zcela splňuje kritéria kladená na diplomové práce. K obhajobě ji doporučuji a předběžně hodnotím známkou *výborně* či *velmi dobře*.

PhDr. Pavlína Šaldová, Ph.D.